

เมล็ดพันธุ์ และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

1. การคัดเลือกพื้นที่ทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว

- พื้นที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ติดต่อกันหรืออยู่ใกล้เคียงกัน สะดวกในการดูแล และติดตามงาน
- ติดถนน การคมนาคมสะดวก
- มีแหล่งน้ำใช้พอเพียงตลอดฤดูการผลิต
- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ไม่อยู่ใกล้คอกสัตว์ และบ่อเลี้ยงปลา
- ไม่เป็นดินกรดจัด หรือด่างจัด
- อยู่ใกล้แหล่งรับซื้อและโรงงานปรับปรุงสภาพ

2. การคัดเลือกเกษตรกร

- มีความสนใจ ตั้งใจจริงและพร้อมที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตเมล็ดพันธุ์
- ขยัน หมั่นตรวจถอนพันธุ์ปนสม่ำเสมอ
- ซื่อสัตย์ รักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ ไม่ปลอมปน หรือลักจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
- มีการรวมกลุ่มช่วยกันถอนพันธุ์ปน
- มีพื้นที่ไม่มากเกินไป จะได้มีเวลาตรวจถอนพันธุ์ปน

3. การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่จะผลิต

- เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกและระดับน้ำ
- เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรสนใจและนิยมปลูก
- ต้านทานต่อโรคและแมลงที่สำคัญในพื้นที่
- หลีกเลี่ยงพันธุ์ที่ไม่ทนทานต่อสภาพอากาศในบางฤดู
- เป็นพันธุ์ข้าวที่ตลาดต้องการ

4. การวางแผนการปลูกข้าว

- หลีกเลี่ยงการปลูกข้าวต่างพันธุ์เดิม เพื่อลดปัญหาข้าวปนจากข้าวเรื้อ
- กำจัดข้าวเรื้อก่อนเปลี่ยนพันธุ์ใหม่
- ห้ามปลูกข้าวพันธุ์ที่อ่อนแอต่ออากาศหนาวเย็นในช่วงกันยายน-พฤศจิกายน
- หลีกเลี่ยงการปลูกข้าวในเดือนที่ระยะเก็บเกี่ยวตรงกับช่วงฝนตกชุก

5. การเตรียมดิน

- กำจัดข้าวเรื้อก่อนเปลี่ยนพันธุ์ข้าว หรือ เริ่มทำแปลงขยายพันธุ์ครั้งแรก โดย ตากหน้าดินหลังเก็บเกี่ยวข้าวอย่างน้อย 2 สัปดาห์ แล้วใช้โรตารีย่อยกลบตอซัง จากนั้นระบายน้ำออกให้หน้าดินแห้ง 2 สัปดาห์ จนข้าวเรื้องอก จึงใช้ขลุ่ยย่อยกลบข้าวเรื้อ หมักไว้ 1-2 สัปดาห์ ก่อนคราด ทำเทือก ปลูก

- ปรับพื้นนาให้เรียบสม่ำเสมอ ทำร่อง ระบายน้ำทุก 4 เมตร

6. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว

ข้าว

- ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้
- สุ่มเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบ ข้าวปน และความงอกก่อนปลูก
- ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตรา 20 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปลูกแบบหว่านน้ำตม และ 5 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปลูกแบบปักดำด้วยคน และ 10 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปักดำด้วยเครื่องปักดำ

7. วิธีการปลูกข้าว

7.1 หว่านน้ำตม เหมาะสำหรับพื้นที่อาศัยน้ำชลประทานที่ขาดแคลนแรงงาน ทำนาหลายครั้งต่อปี ไม่มีการเปลี่ยนพันธุ์ โดยนำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่ในน้ำสะอาด นาน 1 - 2 ชั่วโมง นำขึ้นห่มอีก 36 - 48 ชั่วโมง จนเมล็ดงอกเป็นตุ่มตา ค่อยนำไปหว่านในนาด้วยมือหรือเครื่องหว่านเมล็ด

7.2 ปักดำ เหมาะสำหรับพื้นที่อาศัยน้ำฝน หรือมีการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว เพื่อป้องกันปัญหาข้าวเรื้อ และกรณีที่มีเมล็ดพันธุ์จำกัด แต่ต้องการขยายปริมาณมาก

7.2.1 การตกกล้าในนาและปักดำด้วยคน ต้องกำจัดข้าวเรื้อในแปลงที่จะใช้ตกกล้า นำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่และหุ้มเช่นเดียวกับวิธีหว่านน้ำตม จนเมล็ดงอกเป็นตุ่มตาจึงนำเมล็ดไปหว่านในนา รอจนกล้าอายุ 20- 30 วัน ค่อยถอนกล้าแล้วนำไปปักดำในนา ที่มีระดับน้ำไม่เกิน 10 เซนติเมตร

7.2.2 การตกกล้าและปักดำด้วยรถดำนา ต้องร่อนทำความสะอาดวัสดุเพาะกล้าก่อนนำมาใช้ เพื่อป้องกันเมล็ดข้าวที่ติดมากับวัสดุเพาะ(ซีเมนต์แกลบ) นำเมล็ดพันธุ์ข้าวแช่และหุ้มเช่นเดียวกับวิธีหว่านน้ำตม แต่ลดระยะเวลาหุ้มลงเหลือ 24 ชั่วโมง จึงนำเมล็ดข้าวออกไปโรยในกะบะอัตรา 200-250 กรัม(ข้าวแห้ง)ต่อ ถาด แล้วหุ้มเมล็ดต่ออีก 24 ชั่วโมง ค่อยนำกะบะไปเรียงในนาหรือลานเพาะกล้า คลุมกะบะด้วยซาแรนต่ออีก 3 วันจึงเปิดซาแรนออก พอกกล้าอายุได้ 15 – 22 วัน ค่อยนำกล้าออกจากถาดไปปักดำในนาที่ระบายน้ำออกหมด

8. การควบคุมหอยเชอรรี

- ปล่อยเปิดกินช่วงเตรียมแปลง และใช้ตาข่ายดักจับขณะสูบน้ำเข้านา

- ใช้สารกำจัดหอยเชอรรี
ขณะหมักเหือกก่อนหว่านข้าว 1-2 วัน

- * นิโคซามาย 50 กรัมต่อไร่
- * เมทลดีไฮด์ 150 กรัมต่อไร่
- * สมุนไพรกำจัดหอยเชอรรี 3 กิโลกรัมต่อไร่
- ระดับน้ำในนาขณะใช้สารไม่เกิน 5 เซนติเมตร

9. การควบคุมวัชพืช

- ใช้สารเคมีควบคุมวัชพืชให้ถูกต้อง
 - * ถูกกับชนิดของวัชพืช (ใบแคบ ใบกว้าง กก)
 - * ถูกกับเวลาที่ใช้แล้วได้ผลดี (โดยนับจาก วันหว่านข้าว)
 - * ถูกอัตราที่สารนั้นกำหนด
- เปิดน้ำเข้านาหลังพ่นสารเคมี 3 วัน
- รักษากระดับน้ำ 5 - 10 เซนติเมตร หลังกำจัดวัชพืช เพื่อป้องกันวัชพืชงอกอีกครั้ง

10. การจัดการน้ำในนาข้าว

- รักษากระดับน้ำให้เหมาะสมกับอายุข้าว
 - * ระยะกล้า 5 เซนติเมตร.
 - * ระยะแตกกอ 5 - 10 เซนติเมตร
 - * ระยะตั้งท้อง-ออกดอก 10 เซนติเมตร
- ระบายน้ำก่อนเก็บเกี่ยว
 - * นาดินเหนียว 10 - 14 วัน
 - * นาดินทราย 7 วัน

11. การใส่ปุ๋ยในนาข้าว

- กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย
- ระดับน้ำขณะใส่ปุ๋ย 5 - 10 เซนติเมตร.
- ใส่ปุ๋ยให้เหมาะกับชนิดของดิน ชนิดและระยะการเจริญเติบโตข้าว

ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง(ต้นเตี้ย)

1. ดินเหนียว แบ่งใส่ 2 ครั้ง

- *ครั้งแรก* ปุ๋ยสูตร16-20-0 หรือ 18-22-0 หรือ 20-20-0 อัตรา 25 - 35 กิโลกรัม/ไร่
- *ครั้งสอง* ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 10 - 15 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ แอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา 20 - 30 กิโลกรัมต่อไร่

2. ดินร่วน และดินทราย แบ่งใส่ 2 ครั้ง

- *ครั้งแรก* ปุ๋ยสูตร16-16-8 หรือ 15-15-15 อัตรา 25 - 35 กิโลกรัม/ไร่
- *ครั้งสอง* ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 10 - 15 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ แอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา 20 - 30 กิโลกรัมต่อไร่

ข้าวไวต่อช่วงแสง(ต้นสูง)

1. ดินเหนียว แบ่งใส่ 2 ครั้ง

- *ครั้งแรก* ปุ๋ยสูตร16-20-0 หรือ 18-22-0 หรือ 20-20-0 อัตรา 20 - 25 กิโลกรัมต่อไร่
- *ครั้งสอง* ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 5 - 10 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ แอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อไร่

2. ดินร่วน และดินทราย แบ่งใส่ 2 ครั้ง

- *ครั้งแรก* ปุ๋ยสูตร16-16-8 หรือ 15-15-15 อัตรา 20 - 25 กิโลกรัมต่อไร่
- *ครั้งสอง* ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 5 - 10 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ แอมโมเนียมซัลเฟต อัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อไร่

12. การกำจัดข้าวปน

- ระยะแตกกอ
- ระยะออกดอก
- ระยะโน้มรวง
- ระยะปลับปลิง

13. การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

- โรคข้าว
- แมลงศัตรูข้าว
- สัตว์ศัตรูข้าว

14. การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าว

- ระบายน้ำก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 7 - 10 วัน
- เก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่พอดี ประมาณ 30 วันหลังข้าวออกดอก 80 %
- ทำความสะอาดรถเกี่ยวนวดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์
- เกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดเกี่ยวนวดอีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์
- ทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุกก่อนเก็บเกี่ยว และชักลากเมล็ดพันธุ์

